

Dr. Meltem DÜNDAR

**İNGİLİZ VE TÜRK
CEZA MUHAKEMESİ
HUKUKLARINDA
HUKUKA AYKIRI DELİLLER**

İSTANBUL ARŞİVİ

onikilevha
TARİHİ YAZARLARININ İZİNİ ALINILMIŞTIR

İÇİNDEKİLER

DANIŞMAN'IN ÖNSÖZÜ.....	VII
ÖNSÖZ	XIII
İÇİNDEKİLER.....	XVII
KISALTMALAR.....	XXVII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL BİLGİLER

I. Hukuka Aykırı Delil Kavramı.....	11
A. Delil Kavramı.....	11
1. Tanım	11
2. Delillerin Sahip Olması Gereken Özellikler.....	12
a. Türk Hukuku'nda	12
b. İngiliz Hukuku'nda	14
B. Hukuka Aykırılık Kavramı	16
C. Hukuka Aykırı Delil Kavramının Tanımı	18
1. Kavramsal Tartışmalar.....	18
2. Tanım	22

D. Ceza Muhakemesinin Amacı ve Hukuka Aykırı Delil Kavramı	23
II. Hukuka Aykırı Delil Kavramının Amacı	27
A. Genel Olarak	27
B. Hukuka Aykırı Delil Kavramının Amacına İlişkin Prensipler	29
1. Güvenilirlik Prensibi (Reliability Principle)	30
2. Caydırıcılık (Disiplin) Prensibi (Deterrence- Disciplinary Principle)	31
3. Sanık Haklarını Koruma Prensibi (Protective Principle)	37
4. Yargılamanın Dürüstlüğü Prensibi (Judicial Integrity Principle)	41
III. Hukuka Aykırı Delil Kavramının Tarihsel Gelişimi	45
A. İngiliz Ceza Muhakemesi Hukuku'nda Hukuka Aykırı Delil Kavramının Tarihsel Gelişimi	45
B. Türk Ceza Muhakemesi Hukuku'nda Hukuka Aykırı Delil Kavramının Tarihsel Gelişimi	48
IV. Ceza Muhakemesine Hâkim Prensipler ve Hukuka Aykırı Delil Kavramı	49
A. Hukuk Devleti İlkesi	50
B. Adil Yargılanma Hakkı	54
C. Masumiyet Karinesi	57
D. Kendi Kendisini Suçlayıcı Beyanda Bulunmama ve Bu Yolda Delil Göstermeye Zorlanamama İlkesi ve Susma Hakkı	60
1. Türk Hukuku'nda	60
2. İngiliz Hukuku'nda	65
a. Suçlama Karşısında Sessiz Kalma (Müşterek Hukuk)	68
b. Criminal Justice and Public Order Act 1994 (Cezai Adalet ve Kamu Düzeni Kanunu) Tahtında Düzenlemeler	69
aa. Savunmada Belirtilecek Hususların Sorgu veya İthamda Belirtilmemesi (CJPOA m.34)	70
bb. Duruşmada Sessiz Kalınması (CJPOA m.35)	73

cc. Üzerinde veya Gözaltına Alındığı Yerde Bulunan Nesnelere ve İşaretleri Açıklayamamak veya Açıklamayı Reddetmek (CJPOA m.36)	75
dd. Suç Mahallinde Bulunma Sebebini Açıklayamamak veya Açıklamayı Reddetmek (CJPOA m.37)	76
c. PACE 1984 Tahtında Vücutundan Örnek Alınmasına Rıza Göstermemek	77
V. AİHM Kararlarında Hukuka Aykırı Deliller	78
A. Genel Olarak	78
B. İşkence, İnsanlık Dışı ve Aşağılayıcı Muamele Yasağının (m.3) İhlali Suretiyle Elde Edilen Deliller.....	87
1. Genel Olarak.....	87
2. İfade ve İkrar	93
3. Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alınması Suretiyle Elde Edilen Deliller	97
4. AİHS m.3'ün İhlali Suretiyle Elde Edilen Delilin Yargılamada Kullanılmasının Adil Yargılanma Hakkını (m.6/1) İhlal Edip Etmediği	99
C. Adil Yargılanma Hakkının (m.6) İhlali Suretiyle Elde Edilen Deliller	104
1. Kendi Kendisini Suçlamama ve Susma Haklarının İhlali Suretiyle Elde Edilen Deliller	104
a. Genel Olarak.....	104
b. Sanığın Sessiz Kalmasından Aleyhe Sonuç Çıkarılmasının Kendi Kendisini Suçlamama ve Susma Hakkını İhlal Edip Etmediği.....	112
2. Avukat Yardımından Faydalanma Hakkının İhlali Suretiyle Elde Edilen Deliller (m.6/3c).....	116
3. Ajan Provokatör Vasıtasıyla Elde Edilen Deliller.....	122
D. Özel Hayat, Aile Hayatı, Konut ve Haberleşmeye Saygı Hakkının (m.8) İhlali Suretiyle Elde Edilen Deliller	126
1. Genel Olarak.....	126
2. Arama ve Elkoyma Suretiyle Elde Edilen Deliller	132

3. Haberleşmeye Müdahale, Telefon Dinleme ve Teknik Araçlarla İzleme Suretiyle Elde Edilen Deliller.....	135
4. Nezarethane veya Hapishanede Gizli Gözetleme Suretiyle Elde Edilen Deliller	143
5. Vücuttan Örnek Alınması ve Moleküler Genetik İncelemeler Suretiyle Elde Edilen Deliller.....	143
6. AİHS m.8'in İhlali Suretiyle Elde Edilen Delillerin Adil Yargılanma Hakkını (m.6) İhlal Edip Etmediği.....	144

İKİNCİ BÖLÜM

İNGİLİZ CEZA MUHAKEMESİ

HUKUKU'NDA HUKUKA AYKIRI

DELİLLER

I. Hukuka Aykırı Delillerin Yargılamadaki Değeri.....	147
A. Genel Olarak.....	147
B. Müşterek Hukuk (Common Law).....	148
1. Genel Olarak.....	148
2. Müşterek Hukuk'ta Delil Değerlendirme Yasakları	157
3. Usul Suistimali (Abuse of Process)	159
C. Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE)	163
1. Adil Yargılamaya Zarar Veren İddia Makamı Delilinin Reddi (PACE m. 78)	164
a. Genel Olarak.....	164
b. Delilin Elde Edildiği Koşullar ile Bariz ve Önemli İhlal Kriteri	171
c. Müşterek Hukuk'taki Redde Yönelik Takdir Yetkisinden Farkı.....	178
d. Usul Suistimali- PACE m.78 İlişkisi	181
2. Müşterek Hukuk'tan Kaynaklanan Delilleri Ret Yetkisinin Muhafazası (PACE m.82/3)	185
D. Human Rights Act 1998	187

II. Hukuka Aykırı Delillerin Çeşitleri.....	191
A. Polisin Yetki Suistimali (Abuse of Power) Nedeni ile Hukuka Aykırı Deliller.....	191
1. Genel Olarak.....	191
2. Durdurma ve Arama ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller	195
a. Makul Şüpheli Üzerine Durdurma ve Arama	195
b. Cezai Adalet ve Kamu Düzeni Kanunu (Criminal Justice and Public Order Act 1994) m.60 Tahtında Durdurma ve Arama	197
c. Terörizm Kanunu m.47A Tahtında Durdurma ve Arama	198
d. Ortak Hükümler	199
3. Girme, Arama ve Elkoyma ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller	203
a. Girme ve Arama	205
aa. Sulh Hâkimi İznine Girme ve Arama ile Bölge Hâkiminin İbrazi Emri veya Arama İznine Vermesi ..	205
bb. Gözaltı Sonrası Girme ve Arama	213
cc. Rıza ile Girme ve Arama.....	216
b. Elkoyma	217
4. Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alınması İle İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller	219
5. Gizli Soruşturma (Covert Investigation) Yöntemleri ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller ..	229
a. Genel Olarak.....	229
b. İletişimin Denetlenmesi ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller	234
c. Gizli Gözetleme (Covert Surveillance) ve Gayrimenkule Müdahale (Property Interference) ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller	242
aa. Genel Gözetleme (Directed Surveillance)	245

bb. Özel Gözetleme (Intrusive Surveillance).....	250
cc. Gayrimenkule Müdahale (Property Interference) ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller	256
d. Gizli İstihbarat Kaynakları (Covert Human Intelligence Sources) ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller	261
B. İkrar ve Kabulün Hukuka Aykırı Delil Niteliği Kazandığı Durumlar.....	276
1. Genel Olarak	276
2. İkrarın Baskı ve Etki Altında Bırakılarak Alınması (PACE m.76/2)	280
a. İkrarın Baskı Altında Alınması	284
b. İkrarın Etki Altında Bırakılarak Alınması	288
c. Duruşma İçinde Duruşma (Voir Dire).....	293
3. İkrarın Hukuki Yardım Hakkının İhlal Edilmesi Suretiyle Alınması.....	297
4. İkrarın Sorguya İlişkin Kuralların İhlali Suretiyle Alınması.....	304
a. Genel Olarak Sorgu	304
b. İhtarda Bulunulmaması	306
c. Sorgunun Kaydına İlişkin Kurallara Riayetsizlik.....	311
III. Hukuka Aykırı Delillere İlişkin Çeşitli Hukuksal Problemler.....	318
A. Hukuka Aykırı Delil Vasıtasıyla Elde Edilen Deliller	318
B. Özel Kişiler Tarafından Elde Edilen Hukuka Aykırı Deliller....	322
C. Tesadüfen Elde Edilen Deliller.....	324

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRK CEZA MUHALEMESİ
HUKUKU'NDA HUKUKA AYKIRI
DELİLLER

I. Hukuka Aykırı Delillerin Yargılamadaki Değeri.....	327
A. Anayasa	327
1. Hukuka Aykırı Delillerle İlgili Temel Hak ve Özgürlükler	327
2. Anayasa m.38/6	334
B. Uluslararası Sözleşmeler.....	339
C. 1412 Sayılı Ceza Muhakemesi Usul Kanunu	345
1. Delil Değerlendirme Yasağı (CMUK m. 254/2)	345
2. Delil İkamemesinin Reddi (CMUK m. 238/2(a))	354
D. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu	355
1. Suçun Hukuka Uygun Delille İspat Edilebilmesi (CMK m. 217/2)	355
2. Kanuna Aykırı Delilin Ortaya Konulması Yasağı (CMK m. 206/2(a)).....	361
3. Hukuka Aykırı Delilin Gerekçede Gösterilmesi Mecburiyeti (CMK m. 230/1(b))	363
4. Hukuka Aykırı Delile İstinat Eden Hükmün Hukuka Aykırılığı (CMK m. 289/1(i)).....	366
II. Hukuka Aykırı Delillerin Çeşitleri	368
A. Koruma Tedbirlerine İlişkin Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller.....	368
1. Arama ve Elkoyma İle İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller.....	368
a. Arama ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller.....	368
aa. Genel Olarak Arama	368
bb. Adli Arama.....	370
aaa. Arama Kararı veya Emri.....	370

bbb. Aramaya Tabi Kişiler	383
aaaa. Şüpheli veya Sanıkla İlgili Arama	383
bbbb. Diğer Kişilerle İlgili Arama	386
ccc. Aramaya Tabi Yerler.....	387
ddd. Aramanın Zamanı	388
eee. Aramada Hazır Bulunacak Kişiler	390
fff. Arama Öncesi Bilgi Verilmesi	398
cc. Önleme Araması.....	400
dd. Durdurma ve Kontrol.....	402
b. Elkoyma İle İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller.....	404
aa. Basit Elkoyma.....	404
bb. Özel Elkoyma (Postada Elkoyma)	411
c. Bilgisayarlar, Bilgisayar Programlarında ve Kütüklerinde Arama, Kopyalama ve Elkoyma.....	413
d. Avukat Bürolarında Arama, Elkoyma ve Avukatlara İlişkin Olarak Postada Elkoyma	415
2. İletişimin Tespiti, Dinlenmesi ve Kayda Alınması İle İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller ..	418
a. Genel Olarak.....	418
b. Düzenlemenin Kapsamı	422
c. Tedbirin Koşulları.....	432
d. Tanıklıktan Çekinme Hakkına Sahip Olanlar ile İletişimin Denetlenmesi Yasağı.....	437
e. Müdafinin İletişiminin Denetlenmesi.....	439
f. Tedbirin Süresi.....	441
g. Mobil Telefonun Yerinin Tespiti.....	442
h. İletişimin Denetlenmesi Suretiyle Elde Edilen Delilin Değeri.....	443
3. Teknik Araçlarla İzleme ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller	446

4. Gizli Soruşturmacı ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller.....	454
B. İfade ve Sorgu ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller.....	461
1. Genel Olarak.....	461
2. Aydınlatma Yükümlülüğünün İhlali.....	465
3. İfade Alma ve Sorguda Yasak Usuller	475
a. Genel Olarak	475
b. CMK m.148’de Belirtilen Yasak Yöntemler.....	480
aa. Kötü Davranma	481
bb. İşkence	482
cc. Zorla İlaç Verme	486
dd. Yorma	486
ee. Aldatma.....	487
ff. Cebir veya Tehditte Bulunma.....	489
gg. Bazı Araçları Kullanma.....	489
hh. Kanuna Aykırı Yarar Vaadi.....	489
C. Beden Muayenesi ve Moleküler Genetik İncelemeler ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller.....	490
1. Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alınması ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller.....	491
a. Şüpheli veya Sanığın Beden Muayenesi ve Vücutundan Örnek Alınması ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller	493
aa. Genel Olarak.....	493
bb. İç Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alınması.....	494
cc. Dış Beden Muayenesi	504
b. Diğer Kişilerin Beden Muayenesi ve Vücutundan Örnek Alınması ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller (CMK m.76)	509
2. Moleküler Genetik İncelemeler ile İlgili Kuralların İhlali Nedeniyle Hukuka Aykırı Deliller	513

3. Genetik İnceleme Sonuçlarının Gizliliği ve Muhafazası	518
III. Hukuka Aykırı Delillere İlişkin Çeşitli Hukuksal Problemler	519
A. Hukuka Aykırı Delil Vasıtasıyla Elde Edilen Deliller	519
B. Özel Kişiler Tarafından Elde Edilen Hukuka Aykırı Deliller....	527
C. Hukuka Aykırı Delilin Dosyadan Çıkarılıp Çıkartılmayacağı Sorunu	534
D. Tesadüfen Elde Edilen Deliller.....	538
1. Genel Olarak.....	538
2. Arama ve Elkoyma Sırasında Tesadüfen Elde Edilen Deliller	541
3. Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi Sırasında Tesadüfen Elde Edilen Deliller	544
E. Sanık Lehine Hukuka Aykırı Deliller.....	549
SONUÇ	553
BİBLİYOGRAFYA / KAYNAKÇA	577
EK I - ATIF YAPILAN AİHM KARARLARI	591
EK II - ATIF YAPILAN DANIŞTAY ve YARGITAY KARARLARI .	601